

ANÀLISI

Préstecs bibliotecaris: una penalització injusta

Josep Vives i Gràcia

Universitat Politècnica de Catalunya / Biblioteca del Campus de Terrassa

I imagineu-vos que teniu a casa una gran biblioteca, que compreu tots els llibres que podeu i sou un dels grans clients de les llibreries i editorials, que a més recomaneu llibres a familiars i amics i els hi deixeu perquè se'ls llegeixin; imagineu-vos que gràcies a vosaltres, aquestes persones s'interessen per la lectura i compren també altres llibres... gratificant, oi? Segurament us quedaríeu glaçats si algú us digués que això perjudica els autors i les editorials i que caldria que paguéssiu un cànon per cada préstec que estàveu fent.

Actualment les biblioteques públiques tenen aquest problema. La Comissió Europea ha obert expedient a l'Estat espanyol i altres països pel suposat incompliment de la directiva comunitària 92/100/CEE que regula la remuneració als autors i editors pels actes de distribució de les seves obres.

Aquesta directiva penalitza injustament el préstec que realitzen les biblioteques i altres centres considerant que es perjudica l'explotació normal de les obres, atès que els usuaris de biblioteques deixen de comprar un llibre cada cop que l'agafen en préstec. És la mateixa interpretació que en fa CEDRO, l'entitat que recapta cànon per drets de propietat intel·lectual.

L'argument que les biblioteques fan la competència i perjudiquen autors i editors és difícilment demostrable. Sí que és un fet, en canvi, que els països amb sistemes bibliotecaris forts -no és el nostre cas- tenen uns nivells de lectura molt alts i unes vendes de llibres superiors.

La majoria de països de la UE no apliquen totalment aquest cànon, i els que ho fan tenen uns nivells de préstec bibliotecari molt més elevats que aquí. Tot i això, alguns utilitzen un criteri restrictiu, com ara remunerar només autors nacionals.

L'estudi d'hàbits de lectura del 2002 del ministeri de Cultura desmenteix que les biblioteques perjudiquin l'explotació normal de les obres literàries. El 57'6% dels enquestats afirmaven haver comprat el llibre que estaven llegint, mentre que només un 3'9% l'havien agafat de la biblioteca. Al 20'7% els l'havia prestat un conegut i a un 17'1% els l'havien regalat. En conclusió, la darrera forma d'accedir a un llibre era el préstec en biblioteques.

Si autors i editorials tenen dret a uns ingressos extres pel préstec d'obres a les biblioteques, se'ns planteja un seguit d'interrogants: per què les biblioteques, tot i ser grans compradors majoristes, paguen els llibres pràcticament al mateix preu que la resta de compradors minoristes? En la mateixa lògica comercial que vol imposar el cànon, no té sentit que valgui el mateix comprar un exemplar que tres-cents.

Igualment, cal pagar un cànon per un llibre que no es troba ja a les llibreries? Com es pot defensar que prestar un llibre exhaurit perjudica la seva explotació comercial? Aquest cànon es cobraria també a llibres que han vist la llum gràcies a fons públics, de manera que els ciutadans estarien pagant dos cops.

La indústria editorial i cultural en general necessita un marc de foment i ajut, és cert, però la solució no és penalitzar les biblioteques, sinó més aviat fomentar l'hàbit de lectura amb campanyes promocionals, parlar per televisió de llibres en hores normals, incrementar el nombre de biblioteques i millorar els fons de documents disponibles. Tothom hi guanyarà més.

